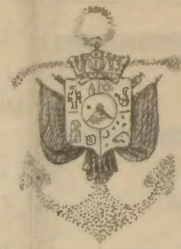

ԲԱՃՆԵԳԻՆ
Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՅ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան \$1.50
Վեցամսեայ 0.85
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան 10 Թրանք
ԿԱՆՆԻԿ ՎՃԱՐՆԵԼԻ
Խմբագրութեան գրկուած
նամակ կամ ծրար եւ
չեն վերադարձուիր:
ԳԻՆ 3 ՍԷՆՐ:

Հայրենեաց

TRAIN
MAILS
AN ARMENIAN WEEKLY.

ՀԱՍՏԷ
AMERICAN HAI PUBLISHING Co
209 E. 23d St., New York City.
Entered at the Post Office at New
York as Second-Class Mail Matter
Subscription \$1.50 a Year.

ՇՄԱՐ-ԱԹԵՐԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲՈՎԱՆԳՎՈՐԻԹԻՒՆ

Օրուան կեանքը. — Մահագոյժ Ոսկան Նազարեանի. — Նոր բարենորոգման նշանները. — Նոր Աշխարհէն. — Բաց նամակ Պ. Յ. Հիւրմուրզի. — Դէպի Բաթրսըն. — Չուխ Կէտուկի կոնքը. — Ազգային Գրոնիկ. — Նամակ Խմբագրութեան. — Բաղադրական. — Բանասիրական (Իտալացիներ):

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

Ո՛ր կը թափառին. — Հայրենի երկրին մէջ. — Տխուր յիշողութիւններ. — Յուրաքանչեւ:

Չորս սրբուհիները, անտէր, անտիրական, զոր Խաղ վարդապետ շողեանաւ յանձնեց. ուրիշ՝ Կուրային այս թշուառ արարածները, ո՛ր կ'ընթան, ո՛ր է իրենց հանգիստը: Աշխարհի մէջ մասնէն միւս մաս կը վտարուին մեր մատաղասի մանկիկները և մենք հանդիսատեսներ ենք:

Հայրենիքէն կը հեռանային անոնք, Կիպրոս շուշ կ'առնէին և անկէ բաղդին խաղալիկ դարձած մինչև Ամերիկա կը բռնէին: Այժմ ուղիներու շափելով ո՛ր կանցնին, ո՛վ իր յարկին դռները պիտի բանայ անոնց առաջ, եւ ո՛վ պիտի սրբէ անոնց արցունքները: Ու ո՛վ պիտի կըրնայ պատասխանել այս սրտաճմրկ հարցին:

Հայուն դժբաղդ վիճակին մանրաներկարն չէ՞ այս: Յուրած, վտարանդի Հայն արեւածագէն մինչև մար մուտ կոյ անկիւն մը ուր կրնայ կծկալի, քար մը:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԴՈՒՆԱՐՈՐՆԵՐ (1)

(Փողոզի դագարական Նիւթեր Թուսա—Հաստանից)

Այս նպատակներով էլ վերջին պատերազմէն ետք Կովկաս ուղարկուեցան այդ կարգի երկու սեռ ռուս աղանդաւորներ, որոցմով կառավարութիւն մէկ քարով երկու թռչուն զարկած լինելու յաջողութիւն կը կարծէր ունենայ. ատոնք էին բողոքական համարուած Մալաքաններ և մեր նկարագրելի Դուխաբորներ: Այսպիսով կառավարութիւն կը յուսար պատժելով խելքի բերել այդ մարմնացած գաղափարի ըմբոստ հետեւողներ և թէ Կովկասն էլ իրանց ցանկալի ռուս տարրերով կը լեցուէր — սրին պիտի էլ այնքան ջանք կանեն — համարելով յարմար միջոցներով մին Կովկասի ռուսացումին:

Չը գիտենք թէ Կովկասի սահմանագրու իր երկրներին մէջ, ռուս կառավարութիւնից դժգոհ այդ տարրերներով

(1) Ծարուակութիւն 10րդ թուէն:

ուր կրնայ իր գլուխը դնել: Արդե՞՞հ Հայուն այս սրտայոյզ դժբաղդութիւններու շարքը օր մը վերջ պիտի գտնէ՞:

Ո՞վ բերաւ այս սրբուհիները, կամ աւելի ճիշդ, ո՞վ պատճառ դարձաւ անոնց մինչև Ամերիկա գալուն: Անշուշտ մէկը պիտի պատասխանէ՝ ես, եթէ այդ մէկը Տիկին Ե. Քէլչիեանը չէ: Տկար էակ մը, կին մը քննադատելու հարկին մէջ չեմ գտնուիր, զի գիտեմ թէ կանայցի սիրող ինչքա՞ն փափուկ է, և թէ այդ փափուկ սրբուհի զգացմամբ գեղուն պատրաստ են աւելի շուտ խոստովանելու իրենց սխալը: Բայց հոս գաղափարն է որ զիս կը մղէ համարձակ կերպով իրականութիւններու շուրջ դառնալու, առանց մէկը վշտացնելու դիտումն ունենալու:

Ինչո՞ւ կը հեռանան մեր որբը Հայրենիքէն: Թող մնայ հոն, ապրի Հայ ոգուով, կրթութիւն Հայ ոգուով: Այն բարերարը որ կրնայ օտարութեան մէջ բարերարել մեր որբերը, շատ աւելի դիտարութիւններ ունի խնամելու զանոնք Հայրենի աշխարհին մէջ: Ո՞վ կ'երաշխարհէր թէ քանի մամիներ առաջ Հոռով մարուած տաներիւ հայ սրբուհիները ապագային Հայ մայրերը պիտի ըլլան, կրնա՞ք ընել. միթէ՞ անոնք պիտի կրնան Հայ սիրտ, Հայ լեզու:

Հայ որբերը մեր ապագայ սերունդն են: Թողէ՛ք որ այդ սերունդը նահատակ ծնողներու շրթին վրայ մեծնայ, թողէ՛ք որ Հայաստանի արնոտ աւերակները շարունակ խօսին անոնց սրտերու հետ, հոն միայն կը պատրաստուի ճշմարտ Հայ:

Դեռ ստիճէն նոր կտրած այդ թշուառները մի՛ յանձնէք բաղդին, մի՛ յանձնէք օտարին՝

«Մի՛ դուք ձեր յոյս մի՛ աւանդէք օտարին, Մի՛ խոր վէրքեր ցուցունէք անգութին Արգահատանս կը յուսաք օգնութիւն, Ձեզ կը ծաղրէ մերկութիւնս:»

Բայց որչա՞փ երախտապարս ենք այն օտարներուն, որոնք մարդասիրարար մեր սրբերը կը խնամեն Հայրենի աշխարհին մէջ, և որքան աւելի երախտապարս անոնց, որոնք Հայ ոգի կը ներշնչեն, եւ մանկական անմեղ ու մաքուր հոգին չեն բեռնաւորեր՝ նախապաշարելով կրօնական անհեթեթութիւններով մայրենի եկեղեցւոյ դէմ:

Երբ այս սողերը կը գրեմ, ախար յիշողութիւնները կ'արթնան մէջս, և ըմբռնելով որբանոցին ճիւղը ձէրքին իր այլանդակ բարոյական մերկութեամբ և Հայ տաննաւայ սրբուհւոյն բռնարարուած դժբաղդ վիճակը կը պատկերանայ աչքիս առջև. . . իսկ աւելի հեռուն՝ վանի կաթոլիկ որբանոցէն խոյս տուած տանուկութիւնը որբերու այսերուն վրայ Բէա Սիմոնի ատամներու տեղը կը տեսնուի. . .

Բարոյական անկման սարսափելի պատկերներ. . . Եւ ահա՛ մեր նոր սերնդի ապագան այսպիսիներու ճանկին մէջ կ'ընայ. . . Մեծ Մարդասպանին սուրին պահաս թողածը ասոնք կը լրացնեն. . . Սըրտի ի՞նչ դառնութեամբ կարդացի այն սողերը թերթի մը մէջ, ուր այնքան մը կը գրէ՝ արասասհմանի որբանոցի մը մէջ Հայ որբերու հետ խօսեցայ, ու անոնք Հայ լեզուն մոռցած էին. . . Արդ-

ե՞՞ք, դարձեալ թողունք որ մեր որբերը օտարութեան մէջ թափառին, օտարութեան ուղղակի ձեռքին տակ մեծնան: Մարդասէր օտար մ'ալ կրնայ պատասխանել այս հարցին:

Մեր դժբաղդ որբերը. . .

«Յուրաքանչեւ, մ'եռ սաստիկ, բայց մեզ ի՞նչ. Հոս մենք մեր տաք վերարկուներու մէջ փաթեցուած՝ ցուրտին դէմ կը կուռնիք, և մեր սենեակներուն մէջ վառարանի քով կը տաքանք: Հոն է ցուրտը, հոն է ձմեռը, այն ձիւնապատ կրկիրը, որ Հայաստան կը կոչուի, ու Հայ որբն է որ այդ ձիւն ու բուքին տակ կը դողայ, գէթ ա՛լ չի կան հրկիզուած տներու տաք մոխիրները, ուր սրբ կըրնար իր բոբիկ ոտները ձիւնէն հանելով՝ տաք մոխիրին մէջ պահել. . . ո՛ր մայրիկը, որ իւր ճծերը թօնիրին բողբոջի վառարանի անոր շրթինն է իրենց հետ խօսողը. . .

Տուր ու մ'եռ է. Հայրենեացանք: Ինչ հառաչանքը կը լսուի, որբերն են աղբարոյները, ո՛ր են մեր Որբանոցները, ո՛ր Որբանոց միջոցները. . . միթէ՛ լուծ են:

Վ. ՇԱՀԷՆԻ

ՊՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Յառաջիկայ կիւրակէ նոյ. 19ին, իւր անդրանիկ Ս. Պատարագը պիտի մատուցանէ և քարոզէ ի Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ քաղաքիս Արժ. Տ. Ղեոնդ վարդապետ Մարդուկէսեանը:

Ժամերգութիւնը պիտի սկսի առաւօտեան ժամը 9½ին և Ս. Պատարագը 10½ին: Կը ծանուցանէ ի դիտարութիւն բարեպաշտ Հայ ժողովուրդեան:

ՀՈԳՍԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյ
Ստեղծակցութեամբ
Գ. Պ. ԹԱՇՃԵԱՆ Գ. Պ. ՊՕՍԱՃԵԱՆ

յող ու անտեսող հասարակութիւն մը, նրանք չի նայած իրանց զրկանքներին և անուղղակի հարստահարութիւններին՝ ապրում էին բաւական լաւ — իհարկէ նիւթական տեսակէտից: Իրանց գիւղեր եւ տները շէնքն ու ձեւ արտաքուստ տարրեր ոճով մը կը ցուցնէին սակայն կոկիկութիւն, մաքրութիւն և պարզութիւն:

Ընդհանրապէս քաղաքով մարդիկներ են. բաւականութեամբ ապրելով, նրանք շատ քիչ պէտք կունենան բժիշկի և բժշկական խնամքի և ինչ որ շատ բարի բան մը չեն համարում:

Հագնուած են էթիմարդիկ գրեթէ միօրինակ և պարզ — պարսկական ֆէրմանէներէ հանգոյն վերարկու մը կապոյտ կտաւեայ վարտիկի վրայ. իրանց սովորական հագուստ կը կազմեն և ռուսական տեսակ մը գլխարկների հետ միասին, գրեթէ ամենուրեք իրանց Դուխաբոր լինելը կը մասնեն:

Կիներ թէ և ոչ այնքան գեղեցիկ, սակայն, վերին աստիճան կայտառ, կարմիր և վառվառ են. իրանց ամենօրեայ և դաշտային գրեթէ ծանր աշխատութիւններին մէջ իսկ ժամանակ ունին մա-

քուր և ճաշակաւոր հագնուելու՝ ի հարկէ ճաշակ հոս նրանց ըմբռնու մին պէս հասկընայով:

Իրանց հասարակական կեանքն ու աշխատութիւնը պատկերացնել, աւելի ճիշդ պիտի լինէր նմանցնել զիրենք միջուկներին հետ:

Հոն իրանց մէջ ամեն ինչ՝ աշխատութիւն և արդիւնքն միասնաբար հասարակային է. իւրաքանչիւրն նրանցից առանց տրտունջի անուամ է աշխատութեան այն տեսակն ու բաժին որ իրան վիճակուած է:

Ընդհանրապէս երկրագործներ և անասնաբոյծներ են ու նա իր ֆուրգունճի—կառապաններ իրանց ուղղամտութեամբ, ճշմարտախօսութեամբ, իրանց տեղերի մէջ ու շրջակայներում վայելում էր մեծ համբաւ:

Թէ և ռուսական հողային բաժանումների Հիման վրայ, նրանցից իւրաքանչիւրի տան անհատները շափով բաժանած են հողային կալուածներ, բայց իրանց սովորութիւնների համաձայն՝ նրանք միասին վարում, ցանում, քաղում և կալում են ամեն ինչ և ապա իւրաքանչիւրի պիտոյքի և քանակութեան շա-

վերին աստիճան աշխատասէր խնա

ՍԱՀԱԳՈՅԺ

ՈՍԿԱՆ ԵՍՋԱՐԵԱՆ
(Եղիազար Ոսկերչեան)

Մեծ կորուստ մ'ես Հայ յեղափոխու-
թեան:

Ոսկան նազարեան, որ «Ձայն Հայ-
րենեաց» առաջին թիւին մէջ կը յուսադ-
էր, կը քաջարեւոյն հայտնութիւնը, և ա-
զատութեան արշալոյս մը կ'աւետէր մեզ,
չսպասեց այդ արշալոյսին և ամսոյս 28-ի
երկուշաբթի օրը յաւիտեան բաժանուե-
ցաւ մեռնէ: Երէկ խումբ մը հայեր ժո-
ղոված էինք քաղաքին հայկական եկե-
ղեցին՝ վերջին փաս բարեաւել բնուելու
ընդ: Գեր. Յակոբ Աշոտ եպիսկոպոս հա-
կիրձ բայց յուզիչ դամբանակալով մը
բացատրեց քաջարի զինուորին առաջը-
նական մեծութիւնը՝ գեր ի վեր դասելով
զայն ոսկերչի մեծութիւններէ:

Այ՛, վանայ ուռնեաց հովանւոյն
ներքն սնած ու մեծցած Ոսկան այժմ
չքաղցրիկ արմաւենեաց սակ աւազին
մէջ կը ննջէ՝ կարօտով սիրելիաց, կարօ-
տով Հայրենեաց, կարօտով ազատութեան:
Իւր մահուան լուրը արտասուքի գետակ-
ներ պիտի հոսեցնէ իր սիրելիաց աչքերէն,
մինչդեռ աստ ոչ մի կաթիլ արասոր կը
ցոյց իր պանդուխտ գերեզմանը:

Երանի՛ թէ գեռ ժամանակը անոր
մթնոլորտը չթանձրացուցած, տարա-
բազը Ոսկան, այն քու հաւատով ու ե-
ռանդով կանխաձայնած արշալոյսին ճա-
ռագայթները չուտով գային քեզ իմ ա-
ցունել վերածնունդն Հայրենեաց:

Մեծ կորուստ մ'ըսի, այո՛, մեծ էր
Ոսկան, թէ. չէին գարգարեր անոր կուրծ-
քը թագաւորներու համար թեանց ե-
րաշխիկ սկանակուռ շքանշաններ. Հայ
ազգը անոր ուրիշ՝ աւելի վեհ՝ շքանշ-
աններ սուսած էր՝ լքումն ու թշուառու-
թիւն, որով շատ լուս գիտէ նա վարձատ-
րի իր ճշմարտ մեծ մարդեր, և որով
շատ անգամ մարդկութիւնն ալ կը վար-
ձատրուէ նա ամենէն մեծ բարեբարները:

Վաստակակցի իր ընկերակիցներէն
կըստպանեց մարմնաման կենսագրութիւն-
ընդ պատմական երկուստարգին, որուն
կենսաբան նուէր մ'էր եղած իր ծնողաց
կողմէ ազգին:

Նա կուռնեցու թուրքին ու քուրտին
հետ, նա կուռնեցու ասոնցմէ աւելի վր-
ասանգաւոր ներքին թշնամեաց դէմ, նա
մտքեց վաստակակցի ոտոր մասնիչ-
ներէ: Տարիէ մ'ի վեր արտասահման ան-
ցած՝ նա սուրբն սեղ գրիչն ձեռք առաւ՝
ամբողջաբար համար այն քոչն որ գեռ
շատերու աչքէն կը ծածկէր ստահակնե-
րու, կից ծարարներու անոր գեղձ ու մեծեր
և քառմեծեր սնորհներ, որք երբեքն զիւր-
նու թեանց փոխուելու էին յեղափոխական
կռուած թերթի մը սիւնակներու մէջ:
Դեռ շատ խաւար մ'իտքեր կային
իւր լուսոյն կարօտը, դեռ կը կարօտէր

փով բաժանում են արգիւնք: Ինչ որ ե-
թ յոսկան վերջիկ — սարուայ ընթացքի
մէջ պակասի՝ հասարակական ամբարնե-
րից էլի կուտան: Այսպէս է նաև միւս
բաներ. օրինակ. այսինչ սուսն այսքան
կառք վարելու անհատներ ունի, եթէ
տնեցիք չունին՝ հասարակութիւն կը հո-
գայ հարկաւոր կառքն ու ձին: Եթէ
զօրապէս հանգամանքներ թերուսով զը-
րանք փնտսեն կամ ձիւր ստակին, երբ
իրանց ուղղամտութիւն հասկցուած լինի՝
կրկին հասարակութիւն կը հոգայ սրանց
փնտսելը:

Հունձքերի և խոտազրի միջոցներին
անխորի երկու սեռէ բազմութիւն մը,
առանց խորի — իմ, քո, իմ, իմ ու զայն
սեր կը թափին և մի ծայրից բռնած մի-
սին վերջնական են:

Այս կերպ կենցաղավարութիւն ի-
րենց համար այնքան սովորական և բնա-
կան դարձել է, որ նրանք առանց գար-
մանքի չէ որ նայուի են իրանց շրջակայ
համայնքների վրայ, ուր միշտ կ'ընդի-
րարի իրանց քանակները բնութարարութիւն
և անխորտակութիւն իրանց աչքին կ'ըստ-
նեն: — «Չէ՞ որ այս վիճակ մարդկու-
թեան ցանկացած և ձգտած բարեշրջու-
թեան յայտնի խոչընդոտ է, ալ ի՞նչի

Հայրենիք իւր բազուկին. դեռ ինք և
չէր պատրաստ մահուան. ո՛վ շուարած
մահ, ի՞նչ սխալ քայլ էր առիւր:
Վարձատրիկ Ոսկան, հայրենասիրա-
կան անկեղծ հուրը գերեզմանիդ շուրջ
չի մարիր: Ա. Ե. Մ.

Աղէքսանդրիա, 25 Հոկտ.

ՆՈՐ ԲՅՈՒՆՈՐՈՎՄԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐԸ

Չարանձագի Բերրի գիւղաքաղաքէն
99 սեպտ. 18 թուով եկած նամակներն
կը տեղեկագրեն հետեւեան:

Տեղւոյն կառավարութիւնը պաշտօ-
նատանը վերանորոգելու համար ամեն
մէկ տունէ հաւաքած է հաւատարմութիւն
մէկ մէկ մէծիւրի, իսկ Ամերիկայէն վե-
րադարձողներէն, որոնք թիւն է 16, պա-
շտօնէն է մէկ մէկ սակ. ասոնցմէ 9
յանձն առած են անմիջապէս վճարել իսկ
մնացած 7ը որոնք հաղթեալ ճանաչու
քով մը հայրենիք վերադարձած էին՝ կը
մերժեն ապա, կուռնեցու թիւնն կը ձեռ-
բակէ այս սիւղի կեանքները: Ենթա-
հայերն յուսահատեալ երկու օր բնա-
մնայ վերջ կը վճարեն՝ Ամերիկա վե-
րադարձուց պայմանաւ ու առօք փառօք
բանտէ կ'արձակուին:

ՆՈՐԱՏՈՒՆԿ

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԷՆ

Վերջերս Ռոշիլտի հին գրագիրներէն
մին, որ միւր խոնարհ խորայէլացուոյն բա-
րեբարութեանց հաշուակալի պաշտօնը
կատարած է՝ տարիներով աշխարհի գա-
նազան անկիւնի հրէից մէջ, գիրք մը կը
հրատարակէ, հասար մը լի տեղեկագրա-
կան հաշիւներով, որ ցոյց կուտայ թէ
իշպէս հրէաները ամեն տեղ շափէն ա-
ւելի կ'աճին և զօրանալով ձեռք կ'ան-
ցունեն իրենց բնակավայրի անասական
ուժերը: Սակայն հեղինակը շատ կը ցաւի
որ այդ բոլոր առաւելութիւններով հան-
դերձ հրէայ հասարակութեան մէկ աւե-
լորդ մաս մը կայ որ տարուէ տարի շատ
նոսր լիւր է, ինքայն ինք այդ նոր սե-
րունքը ո՛ր երթնալու է, այդ է որ կը
շանայ գանձ մեր բարեկամը: Արձէն
թին, հարաւային Ամերիկայի միւս եր-
կրկները գրաւիչ չեն և ոչ ալ նպաստա-
ւոր պայմաններ ունին, նոյն իսկ յիսկ
ու մեղր ըլլողը՝ Բանանը հրապուրիչ
կ'երեւի. այս հրէան Երուսաղէմ մտցեր
է, բայց ինչպէս կը շարժի, տեսէք ի՞նչ
կընէ՝ «Հայկական ջարդերը Հայաստանը
ամոյսացուցին, հոն գաղթեցնեց հրէա-
ները»: Արեւելեան ինդիոյն մէկ անակն-
կալ լուծում մը չէ՞ք տեսներ հոս:

Ամերիկայի զատարկագրութեանը (Tramp)
հիմա մեծ ուղարկութիւն կը հրաւիրեն,
ընկերական ինդիոյն ուսանողներ, ճամ-
բորդներ կը հետաքրքրին այս թափա-
ռակուն մտարցական աւագակներու կեան-
քով: Վերջերս նշանաւոր հուրար մը ե-

կը ծառայէ այսքան աշխատութիւններ,
քիւրտն ու ճագար. երբ նրանք իրարմով
ոչնչալուր զատարկագրութեան են...»:
Ինչ որ մարդկային ամենարարձը հան-
ձար երազելով երազում է և ցանկանա-
լով ցանկանում է հասնել, այդ վիճակը սա-
կայն առանց խորին փրկութեան թիւն
ների, լոկ ամենաբնական արտաբանու-
թիւններով հաստատուած այս ափ մը
հասարակութեան միւս ու արեւի մէջ,
երեւան է բերել մի վիճակ, որ թէ և փոքր
ու անշան, երեսէ ինկած ու հալածա-
կան, բայց գաղափարական կեանքի մարմ-
նացում եւ իրականութիւն կազմելով՝
այնքան աշխու և համակրելի կը հան-
գիտանայ:

Իրանց փոխադարձ օգնութեան այս
սպասարկութեան վերաբերած չեն միայն ի-
րանց համադրուողները, թէ և իրարից
հեռի և անմտութեան, բաւական է որ
Դուխարոնք լինին, պէտք եղած եւ
հարկաւոր օգնութիւններ չեն զրանար ի-
րարի: Իրանց բարեբարութեան ինչ կ'օգ-
տուին նաև ուրիշ քաղաքներէ՝ առանց
ազգի խորութեան և առանց այս ու այն
նկատուածներ:

Տաճկահայաստանի վերջին տարիներ
հայ գաղթականներին բաւական մեծակալ

րեւոն եկած է, զատարկագրութիւն մը կող-
մէն գրուած. մարդ մը որ 28 սարի ան-
գործ թափառեր է՝ ձիւր ինչպէս՝ Սթան-
լին Ամերիկէ կը խուզարկէր և նանտէր
հիւսիսային բեկոր հասնելու ճգնէր, այս-
պէս ալ մեր հեղինակը այդ երկար տա-
րիներու միջոցին ջանացեր է թափանցել
զատարկագրութեան ամենէն անմտա-
շելի անկիւնները, բանտերը պարտէր է,
մարազներ, աւերակ սուներ, ընտելեր,
բեռան շագկառքերու մէջ գաղտնի
ճամբորդեր, ևն. և իր այս բազմամեայ
աշխատութեան արդիւնք գիրք մը հրա-
տարակեր է, ասոր կ'ընեն՝ ամերիկեան
յարասուութիւն:

Երբ Արեւելեան նահանգները այսօր
մինչև Երկիրը աղաղակ կը բարձրացնեն
որ Բոնկիսի նորոնտի անգամ բազմա-
կին Մորմոն Բոնկիսի վաճառի այդպե-
սին ժողովէն, Մորմոն առաջնորդներ Նի-
րիկընտար մէջ լսելի մնալի կը գործեն:
Անցեալ օր Տորչեսթըր ժողով մը գու-
մարուած է, ուր ներկայ են եղեր վա-
նագան քաղաքներէ եկած Մորմոն նորա-
հաւատներ, մեծաւ մասամբ կիներ: Վեր-
ջին օրուան սուրբըրը գարմանալի կեր-
պի գիտեն յաջողուած, գեղեցիկ օրհորդ-
ներ, նորապսակ հարդեր ալ կան Մոր-
մոնի գրքին նոր հաւատացողներուն մէջ:
Օրհորդներէն ոմանք 15 տարեկանէն ալ
վար են, կ'ըսէ լրագիրը: Տորչեսթըրի
ժողովին ներկայացրեր են 5 լուս հաղուած
աղջիկներ, դաւաններ են նոր հաւատը և
թեքուս կընեն՝ քանի մ'օրէն Եսթիս զըր-
կուին, հոն անշուշտ սուրբութեան (այս
մարդիկը գիրքն սուրբ կը կոչեն) հա-
րէմին վրայ նոր անգամներ աւելցնելու:
Հակառակ ամեն մարդու կարծիքին՝ այս
պարտները կը կարծեն բուն ճշմարտու-
թիւնը, կրօնքի իսկութիւնը գտած ըլ-
լալ և կը պահանջեն որ հին նահագան-
ներու պէս՝ իրաւունք ունենան թի-
ւերով կին պահելու: Վերջերս հետա-
քրքրուելով այս մարդոց Աստուածա-
լուսնը կարգացրի. կուզէք քաճարու-
թեան և ազդեցութեան հրաշակարար մը՝
Մորմոնի գիրքը կարգացնելու անկա-
յելի անուններ՝ գոյութիւն չունեցող
սուրբութեան, քաղաքներու, ցեղերու, այ-
լանդակ երազներ յիմարութեանէ տառա-
պող ուղեղի մը բոլոր արտայայտութիւն
ները կան հոն: Եւ գարմանալի չէ՞, ին-
չպի, գործունեայ, իմաստուն և դատ-
տարարուած անձինք տասնևիններորդ
դարու մէջ, Ամերիկայի հողին վրայ՝ կը
հաւատան այդ բանագրութեանը: Կա-
րելի՞ է միթէ որ զարգացում բուսածը
երեւակայութեան մէջ միայն գոյութիւն
ունի, որ մարդկութիւնը շրջանի մը մէջ
միայն կը գտնուէ, քաղաքակիրթն ու
վայրենին, կապիլին ու մարդը գիրար կը
գրկեն յաւիտեան: Այսպէս՝ կեանքի մէջ
ամեն տեղ հակառակութիւն պիտի գտնենք
միայն, մինչև օր մը կեանքի հակասա-
կան վիճակին հասնինք:

Պատու ՍՐԱՍ

Թիւ մը կորսի նահանգում Արգինտի
ճորտներուն մը բնակող Դուխարոնքից
ամբողջ մեծութիւնը և աւելի պատասխա-
րեցան, խնամեցան: Իսկ լրագրէն սակ ձիւր
այնպէս, ինչպէս իրանց ապուրէն էին:
Եւ այս երեւոյթն կ'ովկասի օտար ցեղերի
մէջ միակ համարելի բացառութիւն
կարելի է համարել, մինչ տեղացի միւս
Պարսիկ, Վրացի, Մալաբար ևն. հաս-
րակութիւններ ոչնչով չօգնեցին այդ
տարաբազը փոխտականներին:

Այժմ իրանց գաղթելով զգալի պա-
կաս մը կը մնայ կովկասի համար: Թէ և
ուս կուռնեցու թիւն կը շանայ նրանց
տեղ ուս գաղթականներ ընդել քա-
կեցնել, բայց դժուար թէ նրանք կար-
դանան սալ այն օգուտներ, ինչ որ ըս-
տացուած էին առհասարակ անխոշ
աշ-
խատող, արդիւնաւորող և շահագործող
Դուխարոնքից: Եւ անշուշտ Անգլիա-
կան կուռնեցու թիւն երբ ընդունում էր
նրանց գաղթելու ուսուցիչ, աչքի առաջ
ունէր նախապէս սալը այն առաւելու-
կրիւն օգուտներ, որ այս վերին աստիճան
խաղաղութիւն և գործունեայ ժողովուրդ
պիտի մատակարարէր նոր հայրենիքին:

Վարք և բարեբարութիւն վերին ծայր մեկով

ԲԱՑ ՆԱՄՈՒԿ ՊՐՆ. Ե. ՀԻՒՐՄԻՒՉԻՆ

Յարգելի Պարոն,
Տարեկ կարգացի կամ գրուած իմ
նպատակը սխալ ըմբռնած էք, կամ մաս-
նաւոր ճիշդ մ'ունիք գիտ աստեղծիւն
սիրամտով մը ցոյց տալու: Բայց սէր քա-
ղաղուն՝ ինքն աստեղծութեամբ չի նայիր
գէպի ուրիշը:

Ուրախ եմ որ հրատարակ կ'ընաք ա-
նաշուս դատաւորի մը երեւոյթով: Ինչու
վրդոված էք, ինչու խորոված սիրտ մը
ցոյց կուտաք ձեր թանկագին բարեկամին
հրահանգիչ դաս մը տալու համար Ո՛րք
էիք այսքան տանն երբ ձեր այդ բարե-
կամը, կը մրէր, կը զրպարտէր: Եթէ
դատաւոր մ'էիք, կը հաճի՞ք ձեր այսքան
աստեղծու լուսութեան պատճառները բա-
ցատրել:

Ինչու լուսեցիք, երբ ձեր բարեկամը
զրպարտեց Հայոց Հայրիկը, զրպարտեց
թէ նա փակեց Հայոց դարձողները, զըր-
պարտեց թէ նա Բնարարուրի քանց ոչ
թէ Չարին Հայոց վիճակը ներկայացնելու,
այլ Սեդրակեան եպ. էլ միտնեցն հուսոց-
նելու համար: Այս այսպիսի պոչուս որ
սուսերը ինչպէ՞ս կ'ըլլեցիք:

Ինչու լուսեցիք, երբ թեմիս Առաջ-
նորդը անշափս զրպարտուեցաւ: Եւ նը-
մանիկ մարտողները մինչ Մ. Մամուր-
եանի յարեանը կը կատարուէր, գանի
«պիւղձ բերան» ու մասնիչ անուանեցին:

Ինչու լուսեցիք, ինչու չվրդովեցաք,
երբ Տէր Անտոյ վարդապետի լուսաւոր-
չական ըլլալուն ըսին՝ օր մըն ալ կը
թըրքանայ: Միթէ՞ լուսաւորչական կը-
րօնը կը մտնեն մահաճանապարհի վրայ:
Մինչ «մաղաթաճի» պաշտպանալի
հօրը իսկ և իսկ տանիկ ըլլալ յայտնելը
ձեզ անուշ չի գար: Այո՛, մենք ալ ըսած
էինք՝ թէ հօր մահաճանապարհ ըլլալ «առ-
դուս անպատուութիւն մը չէ», բայց
արդեօք աս «աղուս» նկարագրերը քե-
նա՞ծ էք:

Շատ ինչուներ ունէի ուղեցու ձեզ,
բայց վերջապէս ըսեց, ինչու կը լուսե-
րբ Ձեզ լուսնի հաղթելով մէջէն կը զըր-
պարտուի, և դուք այդ յանձնաճակի
յարգելի գանձապահէք: Մաքրեցէ՛ք
այդ հաշիւը և իսկական հաշիւը գտէք,
զի այդ զրպարտիչները ձեզ ալ ստախոս
կը հանեն, որովհետեւ ձեր սպառած ու
ձեռագիր նամակները կը ջրին բոլոր-
վին: Արդար դատաստան, և թող պատ-
ժուի յանցաւորը, ո՛վ կուզէ թող ըլլայ:

Կը գարմանալ թէ ձեր չզրպարտե-
լուսնի ինչու կը գրէք: Թէ և ձեզ
ըսած թէ՛ յետ գրութեան կ'ըսած լուրը
իմ նախորդ յօդուածիս հետ կապ չու-
նէր: Բայց աս տողերու հեղինակին կողմ
մէն կընենք, մենք քաճարանային հետ գործ
չունինք, անոր մարտիրոսացած որդու
յիշատակն ալ կը յարգենք: Մեր խօսքը
ձեր անգին բարեկամին ուրիշ հօրեղոր
մը մասին էր, որուն կը վրայեն շատ մը
պատուաւոր ու յարգելի Տիգրանակերտ-

և իրանք էլ հաճոյակատար են, բայց ս-
տով մէկտեղ այնքան յամառօրէն կապ-
ուած են իրանց սղագրութեան ինչ և սովոր-
ութիւններին, որ ոչ մի ոյժ չի կարողա-
ցած ցարք փոխել սալ իրանց դատա-
մունքը:

Խաղաղասէր և անշուստէր մարդիկ
լինելով, նրանք շատ քիչ և կարելի է ա-
սել որ բնաւ վէճեր, դատար և կրկներ
չեն ունենար իրարի գէմ և նոյն իսկ ու-
րիշներին հետ: Աւելի կը սիրեն իրանք
զրկանք կրկն, քան փնտսել և ասով իսկ
կրկներին ու վիճաբանութիւններին տեղի
տալ: Իրանց այս յատկութիւն այնքան
ճանչցուած է և նոյն իսկ քնահաստուած,
որ տեղացի միւս ազգութիւններ և մա-
նուսանք հայեր, նրանց հետ կը վարուէին
վերին ծայր փոփոխականութեամբ, յար-
գանքով և ուղղութեամբ: Իրանց միջի
հայու ազգայ անհամաձայնութիւններ և
խնդիրներ կը լուծուին համայնքին մէջ
հեղինակութեան և դէպքին մօտիկ ծա-
նոթութիւն ունեցող անձինքներին և շըր-
ջանի մէջ, առանց արտաքին միջամտու-
թիւններին:

ՍՐԱ

(Շարունակելի)

ՉՈՒՆ ԿԵՏՈՒԿԻ ԿՈՒՆԻԸ
(Շարունակութիւն)

Գի հայրենակիցները: Կը ցաւինք որ այս
կէտի վրայ շատ թեթեւօրէն մէջ տեղ ե-
լած էր Պատուելի Սարկազեանը, որ
խոստովանեցաւ թէ՛ իրեն դիմուած էր
այդ տողերը գրելու համար: Ուրեմն այն
ամեն պարունները, որոնք այս խնդրով
հրատարակ իջած՝ ննջեցեալ քահանայի
մը խնդիր յարուցին և շուրջարտու-
թիւնն բառն ուղղեցին մեզ, այդ բառը
իրենց ազնիւ սրտերուն պահ կուտամ:

Սրբ Պրն. Հիւրմուշ, եթէ դատարար
էք՝ ամեն խնդրի մէջ հաճեցէք ձեր վը-
ճիւրը արձակել, բայց միևնոյն ատեն սո-
վորութիւն ըրէք ձեր սեղանին վրայ ա-
ւետարան մը ունենալու:

Իսկ սիրելի բարեկամս, եթէ գրող էք,
գրեցէ՛ք և մէջ թէ ստորագրեցէ՛ք:

Կը յուսամ թէ՛ դիտողն ըրած գի-
տողութիւններու գիտողութիւնը ձեզ
չի վիրաւորեր:

Ձերդ Յարգանք
ԴԻՏՈՂ

ԴԷՊԻ ԲԱԹՐԱՐՈՆ

Նոյեմբեր 13.

Անցեալ կիրակի առաւօտ պարզ օդ
մը կար, արեգակը ծագած էր իր բոլոր
պայծառութեամբ, պիտի ընէի թէ այդ
առաւօտ Ապրիլի անուշ արշալոյսներու
մէկ մնացորդն էր, եթէ կծու ցուրտ մը
եղած չըլլար մոնշոզ հովն հետ:

Ընկերացիք թող չը կարծէ թէ եր-
կար նկարագրութիւն մը գրած եմ. զի
այդ ցուրտ օրուայ նկարագիրը բնականէ
ցտբա կըլլայ. սակայն ուրախ սպաւո-
րութեան մը զգածեալ. այս քանի մը
տողերը միայն շարել ուղեցի ժամանցի
մէկ պահուս:

Ձերդ փողոցի նաւամտոյցն կը մեկ-
նինք, ծովուն վրայ ենք ուղղակի իւր
մակերեսայնը դիտելով՝ առանց եզերք-
ները նայելու, պահ մը մտնելու համար
այդ եզերք խոստովանեմք, ես ու զեռուն
կեանքը: Հանդարտութիւն է փնտռած-
նիս, այդպէս լռելի մընջելի մի ծով որ կը
քննարկ կարծեմ արեւի փոփոխուն ճա-
նաչեցներուն տակ, մինչդեռ իւր խորքը
ունէր մեզ նման հազարաւոր ճամբորդ-
ներու խոփերն ու յոյզերը, ու նա զեռ
մերկնները չի յափշտակած՝ մենք արդէն
ցամաք հասած կը թուէինք էլեքթրիկ
անհուն զօրութեամբ. առաջ քսան բո-
պէս ևս, ու ահա իւր ամառանային զար-
դերէն մերկացող դաշտը, որ կը տարած-
ուէր իւր ամբողջ շարութեամբ, թէ է
անդ տեղ կանաչներ կերակային զեղջիկ-
կան տուններու շուրջը, բայց վերջապէս
աշունը իւր աւերը ըրած էր, այնպէս որ
ամառանայններու ծաղիկներն անգամ, որ
ամեն խնամք կը վայելին, դարձեալ կը ծ-
կած ու թոռում կերեւէին, ու մենք
ընտելեան սիրահար արեւելքցիներս աշ-
նան այդ զօրութիւնն ալ կը դիտէինք՝
հայրենի կարտիւս ու սիրով, և չէ՞ որ
մենք արդէն գարուն ըլլայ գարունը կը
սիրենք, աշունը գայ՝ աշունը կը պիշ-
տենք:

Ժամը երկուքն է, երբ Բաթրարն հա-
տանք, Գաղթականական Միութեան Ժո-
ղովաբանը բացուած էր, ու հոս էր որ
վերսյուշեալ ուրախ սպաւորութիւնը ու-
նեցայ տեսնելով Բէթրարի փոքրիկ հայ
գաղութիւնը գործունէութիւնը, որք իրենց
այդ միութեամբ կը վարեն լսարանը, ու-
նին մարմնամարզի օրեր, ու ինչ որ ա-
մենակարեւորն է, որոշած են հայ փոք-
րիկներու վարժարան մը բանալ, որոյ
նախապատրաստութիւնները ըրած են
արդէն:

Օրուայ ասեմակոսն էր Պ. Վ. Շահէ-
նի, որը գեղեցիկ և ազդու ասեմակոս-
ութեամբ բացատրեց թէ՛ թէ է մենք
չատ ուրիշ թշնամիներ ունեցած ենք ու
ունինք, բայց մեր գարաւոր թշնամին
մեր ներքին երկպառակութիւնն և ան-
միաբանութիւնն է. եզրակացուց թէ
պէտք է այս թշնամուոյն դէմ մեծ սո-
կունութեամբ կուտենք:

Հարանի մէջ մեր ուշադրութիւնը
գրաւեցին նաև Բաթրարի հայտահինները,
որք եկած էին ունիկըրելու և օգտուե-
լու: Նիւ Երզնկայի մըր են որ չեն հա-
ճիր բնաւ լսարան կամ այլ ժողովներու
կրթալ:

Ղ. ՊՅԱՅԵԱՆ

Ըսաւ իջաւ իւրովքօ ի դաշտ...
Ամիս մ'էր որ շահաւորակէր,
երբ օր մ'հեծեալ զօրաց մի վաշա
Դէմ ելաւ, — ինք Հեռակալ էր:

Բայց չի վախցաւ Ագրիպպան,
Ուրախ լուրեր տարէք ի վան:

Կըրակ տեղայ երկու կողմէն,
Հայք ձի հեծեալ Հասար գլորին.
Թըւով ցանցաւ, իսկ սրտով քաջ,
Մահ կը սիրեն ի ձախ և յաջ:

Թուրք թաւալէ Ագրիպպան,
Ուրախ լուրեր տարէք ի վան:

Յերկինցի էր՝ թաւալ ջուր մի գնդակ
— Այդքան պատուի թուրքք արժան չեն
Հայոց կողմէն զոյգ մի աւգուր
Չարկուան, երկուք ալ ի լանջէն:

Լանջէն զարկաւ Ագրիպպան,
Ուրախ լուրեր տարէք ի վան:

Վերջին անգամ մընջեց այսպէս.
Ուրախութեամբ կը մեռնիմ ես.
Իսկ դու սըրբէ՛ք ճու արտասուք,
Գա՛լքը Հայրենիք, մի՛ կապեր սուգ:

Ողջո՛յն րաջեր Ագրիպպան,
Ուրախ լուրեր տարէք ի վան:

ՊԵՐՃ

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՊԱՏՐԻՍՏՐՔԻ Հրատարական ես առ-
նելը:

Օրմանեան Պատրիարքը իր հրատար-
ական կրկին ես է առեր, Սուլթանի
բաշխած(?) իրատէլին վրայ, որք են՝
Ա. Հայ պաճառականներուն կրթե-
ւելութիւնն:

Բ. Արձակում բանտարկելոց (Սուլ-
թան ներումն շնորհած է 51 հայ բան-
տարկեալներու):

Գ. Նորոգութիւն խարխաւ գաւա-
ռային եկեղեցիներուն, վանքերուն և
շարժողներուն:

Դ. Տարագրելոց գոյքերն ու գրամ-
ներ իրենց տէրերուն յանձնուել, նոյն-
պէս կառավարութեան մաս առնելը ու-
նեցող հայ պաշտօնեաներ, արհեստաւոր-
ներ ու բանուորները իրենց առնելիքնե-
րուն մնացորդը պիտի ստանան:

Ե. Որբանոցի մը կառուցում Ազգ.
Հիւանդանոցին յարակից:

Ահա՛ Սուլթանի մեծ բարիքները ինչ
որ կը հաղորդեն Կ. Պոլսոյ հայ թերթի:

Թիֆլիզի Բարեգործական Ընկ.

Ժամանակին մենք հաղորդեցինք որ
Ռուս կառավարութիւնը լուծեց Կովկասի
Հայոց Բարեգործական Ընկերութիւնը,
որն այնչափ օգտակար եղած է ռուսա-
հայերուն: Այժմ Թիֆլիզի մէջ ըստ Բ.
Նաւասարդեանի նախագահութեան տակ
Ժողով մ'է գումարուեր և կազմակեր-
պուեր է Թիֆլիզի Բարեգործական Ըն-
կերութիւն, որուն սեղանակցած են 300
հոգի:

ՏԱՐՈՆ

Մուշէն կը գրեն «Փիւնիկ» հանդի-
սին՝ «Աստուծական յեղափոխականներ
թուով 8, Յրոնք գլուղը կը հասնին և
կառավարութեան կասկած չը յարուցա-
նելու համար՝ մարագի մէջ կը պահուին»:

գիւղապետներէն Ղուկէ-Սուլ և Դվրա—
Դաւօն կ'իմանան ու Մշոյ կառավարու-
թեան լուր կուտան. արդէն քիչ մ'առաջ
Պիթիլիսի կառավարութեան մի հեռագրի-
րը Մշոյ կառավարութեան աշակըն-
թիւնը կը հրաւիրէ յեղափոխականների
հետք գտնելու համար: Մասնիչներու
լուր կը հեռագրուի Պիթիլիսի կառավա-
րութեան, որն 1500 զօրք կը զբնէ ի բաց
առեալ քերտ աշիրէթները, որոնք կա-
նաւոր զօրաց գնդին միանալով կը յար-
ձակին Յրոնք գլուղի վրայ, կը պաշարեն
այն մարագ, որուն մէջ կը գտնուէին մեր
յեղափոխականներ, որոնք սեանելով կը-
բակի բոցերու ծաւալը, պատը քանդե-
լով գուր կը սլանան և անխուսափելի
մահը աչքի առջև ունենալով իրենց կեան-
քը ձրի չը զոհելու համար քաջաբար կը
կուտին, թշնամիներէն բաւական հագի
կը կատարեն, որոնց մէջ կը գտնուէր Դա-
ւիլի Կ. Ֆին, որ հայութեան հրէշը և մի-
անգամայն տեղային կառավարութեան
պաշակին էր, և եկող կառավարիչները
իւր ձեռք խաղաղիկ դարձուցած էր.
Նոյնպէս քիչ մ'առաջուան դաւաճանե-
րից Դվրա-Դաւօն իւր հաւատարմութեան
վարձքը լիառատ կը տանայ: Բաւական
կուտելոց յետոյ յեղափոխականներն ալ
կըսպանուին: Դաւիլի Կ. Ֆին մարդ էրը
կատարած՝ մի քանի անգամ Մուշի մէջ
կայրու վրայ յարձակած են եւ երեք
հայեր սպաննած՝ բայց կառավարութիւ-
նը արգելած է: Մշոյ դաշտի հայերն ա-
հի ու սարսափի մէջ են:՝

Սուլթանի մի Մեծ Ծնորդը

Տրապիզոնի Յրոնքի զլխաւոր պա-
րագրութիւններէն 32 թուրքեր, որք Կ. Պոլ-
սոյ անգլ. ու Ֆրանսիական զենուաններու
խոսի պահանջով աքսորուած էին Թը-
րիպոլիս՝ 97 թուականին, Սուլթանի իրա-
տէով ազատ արձակուեր են, այն սուր-
իով որ հայ բանտարկեալներէ մի քանիին
արձակում շնորհուեցաւ:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Խմբագրութիւն «Չայն Հայրենեաց»
Մայիս 27ին ինպատ վասպուրակա-
նի սովելոց արուած թատերական ներ-
կայացումէն գոյացած հասոյթից հաշիւ-
ներն մանրամասն ժողովրդեան մատու-
ցած միջոցիս, երկու տոլար քսան սէնթ
մնացորդ ցոյց էի տուած: Արդ այդ գու-
մարին աւելցնելով յուսալի ապառիկ նը-
շանակածներն նաև,
Տիար Գարսպեանէ 1.00
Տիար Էքսէրճեանի եղբարցմէ 2.00
Ընդամենը հինգ տոլար և քսան սէնթ
յանձնած եմ Տիար Կիւրապի Կիւրապեանի-
նի, որպէս զի այժմ դարձեալ վասպու-
րականի կարօտելոց ինպատ կառարուած
հանգանակութեան գումարին վրայ ա-
ւելցուելն և գոցուելն այսպէս մայիս 27ի
հանդիսին հաշիւներն:

ՏՕՐԹ. ՅՈՎՃ. ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ

ՔՐՈՆԻԿ

ՌՈՒՍԻՅՈՅ ՉՈՒՆ

Գերմանական թերթի մը Ս. Բեդերս-
պուրկի թղթակիցը կը կրկնէ այն տեղե-
կութիւնը թէ Ռուսական զօրքերը կը
չունեն դէպի Աւղանիտանի սահմանե-
րը: Գաւի մը օր առաջ Լոնտոնի օրագրի-
նէն միայն Ս. Բեդերսպուրկի թղթա-
կիցը հեռագրած էր թէ՛ Չարին մայրա-
քաղաքին մէջ տեղեկացուած է թէ առ-
սեր նոր ծրագիր մը ունին Աւղանի-
տանի մասին. կը կարծուի թէ Ռուսիա
պիտի ուզէ օգտուել Անգլիոյ հարաւ:
Ափրիկէի մէջ ունեցած ներկայ դժուար-
ութիւններէն և ի վաղուց անտի հիւսի-
սային Հնդկաստանի վրայով ունեցած
վարանտ ձգտումները ի գործ պիտի ա-
ծէ:

Մ. Նահանգներու Արտաքին Բա-
ղաքականութիւնը

Փարիզի «Ֆիլիպոս» լրագիրը խմբագ-
րականի մէջ կ'ըսէ թէ՛ եթէ Եւրոպա
փորձի միջամտել Անգլիոյ շահերուն, այն
ատեն Ամերիկեան մարտանաւերը ինք-
զինքնին պիտի ցուցնեն հարաւ. Ափրի-

կէի մէջ:
Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը
վերջերս ազդագիր մը զրկեց Ռուս, Ֆը-
րանսական ու Գերման կառավարութիւն-
ներուն ընելով թէ՛ սոսկ բերանացի հաս-
կացողութիւնները նշանակութիւն չու-
նին, հարկ է գրաւոր գաշադրութեամբ
միանգամ ընդ միշտ ապահովել Չինաս-
տանի բացդուռի քաղաքականութիւնը.
Նոյն ատեն կը բողոքէ Ամերիկայի պա-
հանջներու մասին եղած ընդդիմութիւն-
ներուն դէմ՝ պահանջելով որ Մ. Նա-
հանգները Չինաստանի մէջ նաւահան-
գիտութեամբ և քաղաքական ազդեցութեամբ
կուտան մը ունենան:

Կայսեր Այցելութիւնը Լոնտոն

Բոլորովին սրտուած է որ Գերման
Կայսրը ի մօտոյ Անգլիա պիտի այցելէ իր
երկու կրտսերագոյն որդիներուն հետ.
Թէև ժամանակի յետաձգում մը անդի
ունեցաւ՝ կայսրուհւոյն յանկարծ սկա-
րանալուն պատճառաւ:

Կայսերու Տեսակցութիւնը

Չարք և Կայսրը տեսակցութիւն մը
ունեցան: Այս տեսակցութեան ամենա-
հաւանական պատճառ այն կը համարին
որ Ռուսիա դրամական մեծ ագանակի
մէջ է. Չարք Կայսրէն իմանալ ուղեց
թէ արդեօք կրնայ Գերմանիոյ մէջ ուրիշ
փոխառութիւն մը կնքել, և կըսուի թէ
արուած պատասխանը քաջաբարակն չէր:
Ասիկէ երկու շաբաթ առաջ Ռուսիոյ
Ելեւմտական նախարարը կը յայտարարէր
թէ՛ Ռուսիոյ տնտեսական վիճակը շատ
աւելի գոհացուցիչ է քան որ են Անգլիոյ
կամ Ֆրանսայինը, իսկ այսօր տնտեսա-
կան տոկալի տագնապներն երևան կուգայ:

Նոր Երբեակ Նիդակակցութիւն

Ձին, Ճարոն ու Սիամ յարձակողական
ու պաշտպանողական Նիդակակցութիւն
կնքեր են:

Սամոայի Խնդրոյն Լուծումը

Սամոա, որ Անգլիոյ, Գերմանիոյ և
Մ. Նահանգաց մէջ ատենէ մը իվեր դժ-
ուարութեանց թատրոնի դարձեր էր, այ-
ժմ բոլորովին կը լսողալու: Պիտիլիսի
անկէ փոքրիկ իսկ անուրի կայսերի հա-
մար խիստ կարեւոր կ'ըլլէ մը կը սեփա-
կանէ, և Անգլիա՝ ի նպատակ Գերմանիոյ.
Իր բոլոր իրաւունքներէն կը հրաժարի.
Այսպէս Սամոայի կղզեխումբը մտնող
Գերմանիոյ կը մնայ: Այս քանք շատ լա-
ազդեցութիւն ձգած է գերման մամու-
լին և ժողովուրդին վրայ, որոնք կըս-
կըրին բարեկամական զգացումներ տա-
ծել դէպի Անգլիա: Այս պարագան մեծ
պատճառ եղած է որ Գերմանիոյ զօրաւոր
չէ զոքութիւն պահէ Հարաւ. Ափրիկէի
պատերազմին դէմ, և անդի շտապ օր և է
Եւրոպական միջամտութեան:

Ճափոն և Ռուսիա

Վերջերս շատ յայտնի կերպով կը
տեսնուի թէ Ճափոնական կառավարու-
թիւնը թէ ցամաքային և թէ ծովային
մեծ ու փութիկոտ պատրաստութիւններ
կը տեսնէ Ռուսիոյ դէմ: Ճափոն ամեն
ուժով կաշխատի Չինաստանի զօրացու-
նելու. ինք կ'աշխատի անոր բանակը
կազմակերպելու Անգլիա ալ՝ նաւատորմը:
Ձին ու Ճափոնական Նիդակակցու-
թիւնը վերջերս լուրջ փորձի մը պիտի
ենթարկուի: Ճարոն պիտի բողոքէ ռու-
սական մէջ նաւատորմի մը նախաաքի-
նաւահանգիտը ձմեռելու արտօնութեան
դէմ: Այս պարագան Չինաստանը անանկ
կայութեան մը մէջ պիտի զնէ, որ պի-
տի ստիպուի իր դիրքը յայտարարել:

Ռուսիոյ և Ճարոնի մէջ Լարուները

Եթեպէս կ'իմանին, ոչ այնքան Գորիայի
մէջ իրենց շահերուն ընդհարումէն, որ-
քան Չինաստանի մէջ Ճարոնի ստացած
գերակշիւ ազդեցութեանն, որ ամեն օր
ալ կ'աճի:

Ճարոնական կառավարութիւնը հրա-
հանգ զրկած է այն նաւային ընկերու-
թիւններուն, որ Ճարոնի համար մար-
տանաւ շինելու պատու կ'ստացած են,
որ ջանան գտնուել որքան որ կարելի է՝
սրտուած ժամանակէն առաջ լինուեն:

Բրուսիոյ Հէնրի իշխանը (Կայսեր եղ-
բայրը, որ շինական ջուրերու գերման
նաւատորմին հրամանատարն է) շատ խո-

րին ուշադրութեամբ կը հետևի իրերու ընթացքին և կը յայտարարէ թէ ճարտարական բանակը եւրոպական տեսակէտէ նայելով հիմնադրուած կը զարգանայ:

Պատերազմի վախը այնքան յուզում բերած է, որ Չինաստանի հիւսիսային մասին վաճառականները իրենց ընտանիքները ներսերը կը զրկեն:

Ակուրնայտ Ծուղակի մէջ

Ակուրնայտ պաշարուած է Ամերիկեան բանակին և վստահ են որ քիչ ատենէն ինքը իւր բանակով անձնատուր պիտի ըլլայ, և այդպիսով վերջնայ Փիլիպաններու կռիւ:

Եւրոպական Միջամտութիւն

Վերջին պահուստ Պրուսիէն Հեռագիր մը կը յայտարարէ թէ Չարը և Կայսրը իրենց տեսակցութեան մէջ համաձայնեցին, որ առաջինը իրր խաղաղութեան վեհաժողովի հեղինակը և իրր հարաւ Ամերիկայի մէջ ուղարկելու համար Վաշինգտոնի միջոցով իր միջամտութիւնը առաջարկէ, և եթէ մերժուի, գէնքի դիմեն՝ մի անգամ ընդ միջոց պատերազմի պատճառները աշխարհէն սրբելու և խաղաղութիւնը հաստատելու:

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Քէյպըրի վրայ յարձակումները եւ ուժեղացումները կը շարունակուին: Պօզնանը իրենց թեղանթները ուղղելով Քէյպըրի ուղեւոր և աղամանդի հանքերուն, անոնց մէջ ուժեղացում պայթումներով ահագին քիչ և հասցունեն:

Անգլիական զօրքերը անգամ մը իրենց պահակներէն դուրս ելած ու մինչև իսկ սուրի յարձակում տուած և Պօզնանը շարաշար պարտութիւնով ետ մղած են:

Լէյտնանտ Վրայ ալ ուժեղացումները կը շարունակուին՝ առանց վրձնական արդիւնքի կամ ծանր քիչ արտադրութիւն չենքրէն ունեցող կրակ առած են ուժեղացում պայթումներէն: Կըսուի թէ քաղաքը պաշարող զօրքերը շատ կը կոտորուին մանաւանդ Անգլ. նաւային թընդանօթներու լիտայի կոշտած պայթուցիկ ուժերով:

Զօր. Պուլըրի զօրքերէն տասնաւոր հազարաւորներով ցամաք ելլելու սկսած են: Լուր կայ 10,000 զօրք արդէն կը շուէ դէպի Լէյտնանտի:

ՎրիՊԱԿ

Նախորդ թուոյն պատերազմական լուրերու վերջին տողը «անուշով», պէտք էր ըլլար «անուն նաւով»:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԵՍ ԲՐՈՎԻՏԵՆՍԻ ՀԱՅ ՆՈՒԱԳԱՅՈՒԱՅ ԿՈՂՄԱՆԷ

Ամերիկայի Հայոց միակ ու անդրանիկ նուագածուաց ինքուրը Նոյեմ. 30ին նուագահանդէս մը պիտի տայ Նիւ Եորքի և շրջակայի մեր ազգային: Ինքուր լաւ պատրաստուած Հայկական ու ամերիկեան ընտիր կոտորներ պիտի նուագէ:

Նախ ամենայն վստահութեամբ կը յայտարարուի թէ Հանդիսականները ինքզինքնին եւրոպական կիրթ ու վարժ նուագահանդէսի մը մէջ պիտի գանեն. ապա կուգամ ըսելու թէ այդ պարտքան մեր Նիւ Եորքի և շրջակայից ազնիւ ազգակիցներուն համար երկու թանկագին շարժարտի կ'ընծայէ: Մին՝ որ իրենց ներկայութեամբ վայելին երաժշտութեան խաղաղութեամբ Հայկական ներշնչութեամբ սողորուած, միւսն է՝ քաջարիւրէ կ'երաժշտութեան արուեստը մեր մէջ, որն մեզ ազնուացունելու, մեր ճաշակը նրբացնելու, մեր կիրքերը ներշնչանելու և մեր հոգիները բարձրացունելու իր յատուկ դերը ունի: Ուստի իրաւունք

ունիմ սպասելու թէ ամեն Հայ, երկու տեղէն ալ, յօժարութեամբ պիտի պատուեն ու խրախուսեն սոյն Հանդէսը: Հանդիսավայրն է 23րդ փողոց, 4րդ Ամերիկեան մաս. երկասարքաց Բրիտանիէական ընկերութեան, Y. M. C. A. ի մեծ ժողովարանէն մէջ:

Հանդէսը կը բացուի երեկոյեան Ժամը 8րդ 3ին:

Ի Դիտց Խմբին Հիմնադիր — Տնօրէն Թ. ՍԱՐԿԻՍԻԱՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ Հ. Ե. ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Յառաջիկայ շաբաթ երեկոյն (Նոյ. 18) Թանգարանի Միութիւնը մի ընդհանուր հրապարակային ժողով պիտի ունենայ, ի կէտ չօլ, 27րդ փողոց, Պրուսիէի անկիւնը, ուր պիտի ստանախօսեն, Տիկին Սարգիսեան և Տօքթ. Գարրիէլեան. առաջնայն ինքն է՝ «Լուրի Աւստրիացիներ, իսկ վերջնայն է, «Վերածնութիւնը Հայկական Գրականութեան»:

Կարծէ որ ամեն երկուսն ազգայինը հաճին ներկայ գտնուիլ սոյն ժողովին, թէ Հայուհի մը և թէ Հանրածանօթ Տօքթորը լսելու համար:

Կը յուսանք որ ամեն Հայ պիտի հաճի իւր այցելութեամբ նոր զարկ մը տալ Թանգարանի նպատակին:

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ՎԱՐՁՈՒԹԱՆ

Բնաւ Հայերէն կարգաւ գրել չգիտցողներուն մայրենի լեզուն ուսուցանելու, և քիչ մը քիչ քիչ քիչ քիչ գիտցողներուն գիտցածներն աւելի մշակելու ու զարգացնելու գիտութիւն մը տալու համար Կիրակնօրեայ Վարժարան մը բացուած է: Պիտի աւանդուի Հայոց լեզուի, Ուղղագրութեան, Նամակագրութեան և Թուրքականութեան դասը:

Կանոնաւոր ուսուցչական խումբ մը պիտի ըլլայ: Դասերը պիտի աւանդեն, Պ. Սուրէն Սուրէնեան, Պ. Ղ. Պոյաճեան և Պ. Վ. Շահէնի: Հարկ չկայ յայտարարել թէ ուսումը ձրի է:

Առ այժմ դասերը կանոնաւոր կերպով պիտի շարունակուին Թանգարանի մէջ, Կիրակի օրը Ժամը 2-4, 4էս օրէ վերջ:

Սչակերտի փափաքողները նամակաւ կամ անձամբ դիմելու են առ Պ. Վ. Շահէնի:

Կիրակնօրեայ Վարժարանի ՈՒՍՈՒՑՁԱԿԱՆ ԽՈՒՍԲ

Ն. Ե. ՀԱՅ. ԱԻՆՏ. ԵԿԵՂԵՑԻ 30th St. Near Third Ave.

Յառաջիկայ կիւրակի առաւօտ (Նոյ. 19) Եկեղեցիին երրորդ տարեշարին առթիւ՝ Հովիւր Երէց Հայկակ Թ. Խաչոյեան պատի քարոզէ Սրբ. Եղիշէն և Ամերիկայի Հայ գաղթականութիւնը վարող ուժերը, և թէ յեղափոխական կուսակցութիւնները այս մասին ի՞նչ դեր կատարեցին:

Ամեն Հայ կը հրաւիրուի:

NEW YORK BULGOOR MANUFACTURING CO. 226 TO 232 Clinton St. Hoboken N. J.

Ընկերութիւն կեանք առած նորաւոր կարգադրութեանը շնորհիւ պատու ունինք ծանուցանել թէ՛ իւր տեսակի մէջ առաջին կարգի պիւր և ծեծած և կոպիտ արտադրելու համար ցուրենին ամենամաքուրը, մեքենայից կատարելաբար և արտադրող գործաւորացի անհատներուն ունինք:

Լիտայի ենք թէ՛ ամեն անգամ որ ունինք մեր ջանքերը գնահատելու շարի վըստառութիւն առ մեզ, ընտել չի պիտի զբաւանդուի զուտելու համար միշտ N. Y. Bugloor Co. ի գիմել նպատակով նաև մեր խիտա գիւրամատչելի գիները: Իւրաքանչիւր փառանք 2 1/2 անգամ մեծաքանակ գրեւոր մասնաւոր գեղջ ևս կը լսայ:

Իւր ինկլընտի մէջ կը լսայ յաճախորդը կրնան իրենց դրամը ետ ստանալ Տիար Խարբուրտեանէ, երբ ապրանքն գոհացուցիչ չի գտնուի. իսկ միւս նախապայմանները եղանակ կրնան գիմելու ուղղակի ընկերութեան Գանձապատին Տիար Խ. Կ. Մովիկեանին:

Չայնական երաժշտութիւնը մեր մէջ ալ զարգացնելու փափաքանք, հրաւէր կը կարգամ մեր երկուսն ազգայինը ամեն անոնց, որք ձայն ունին և որմադրութիւն, որ բարեհաճին իրենց անունն ու հասցէն հարգել ստորագրելու:

Երբ ստանամ 25 ի շաբաթ անուններ, պիտի հրաւիրեմ գրեթէ ի նիւտ, և ընդհանուր օրը մամբ և կարող վարպետի մը առաջնորդութեամբ, պիտի սկսինք կանոնաւոր դասերու:

Հայկական վարժ երգեցիկ խումբ մը ունենալու օգուտներուն, երգեցողութեան ուղղի ազգի առաւելութեանց եւ քաղաքակրթութեան մէջ բնած զիբըն նկատմամբ աւելորդ կը համարիմ խօսիլ: Շիլէրի սա խօսքերը կը բուեն:

«ՉԱՐ ՄԱՐԴԻԿ ԵՐԳ ՉՈՒՆԻՆ» SOՔԹ. ՅՈՎՀ. ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ 373 Lexington Ave. N. Y.

ԱՅԴ

Քաղաքիս Հայկազեան Կանառն օրը շաբթ է շաբթ Հանդէս մը տալ Դեպի 23 Երաթի երկիւր. ուր բաց տլ ևս լայն ներկայացուցներէ ու զինուորական ցոյցերէ, Սպանո-Ամերիկեան պատերազմի ներկայացուցներ ալ պիտի տրուին:

Ի Դիտց Հայկազեան Կանառն ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԱՍԻ ԶԵՆԱ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԲՍԱՌԱՐԱՆ Անգլիերէն և Հայերէն

Աշխատասիրեց ՊԵՏՐՈՍ Ռ. ՌՈՒՍՍԵԱՆ

Հրատարակութիւն էլ իստ Խալաֆ և Ընկ. Նիւ Եորք

Կը պարունակէ շուրջ 25,000 բառեր, ընտիր Ամերիկեան արտասանութեամբ և իստա դիւրահասկանալի բացատրութիւններով:

Գինն է \$2.50 Դիմել առ J. CHOOJIAN, College Point, N. Y.

Գրքերը Հոկտ. 20էն վերջ ծախու պիտի գտնուին հետեւեալ անձերու քով: Մամլաքարթեան Երրորդ, Փաթրան, Ն. Ճ. Բ. Պատմական, Սթրիքի և Ն. Ճ. Ապահուի Ներքո, Չրիքի, Մասն. Խ. Կոտանդեան, Լորէն, Մասն. Թ. Բարակեան, Ուսթըր, Մասն. Թ. Թօփրահանեան, Տրէզնօ, Բալ.

Ներկայիս կը խնդրեմ մեր բաժանորդներէն, որ հաճին իրենց Առ Զեռն Ամերիկեան Բառարանիս բաժանորդագրութեանց ստացարկերը ինձ վերադարձնել իրենց ներկայ հասցէովը միտարն և ստանալ իրենց Բառարանը:

Պ. Ռ. Ռոյոսեան 564 Clinton Ave. West Hoboken, N. J.

Կը ծախուի նաև խմբագրութեան քով:

Պ. Ա. Ս. Կ. Ե. Ն. Ե. Ր (Մեր Կեանքէն) Գրեց Վ. ՇԱՀԷՆԻ

Գին 15 սէնթ:

Կը պարունակէ շուրջ վէպիկներ Հայաստանի նորագոյն իրական կեանքէն առնուած:

Կը վաճառուի Նիւ Եորքի մէջ Չայն Հայրենացիի Խմբագրատան և Հայկական Ընկերացարանի Թանգարանային Պ. Ղ. Պոյաճեանի մօտ:

Ստիպուած իւր օրինակներ մնացած են:

ԿԸ ԾՈՒՍՈՒԻ

Նպարտավաճառի խանութ մը, նաև նոյն խանութի ետև նոյն շէնքին մէջ Հայկական ճաշարան մը, հացի փուռ մը, ձի մը և կաթը ստիպուած ենք ծախել: Անհրաժեշտ երկիր երթալու պէտք զգալուս համար: Չափաւոր գնով պիտի ծախենք. փափաքողը կրնան նամակաւ կամ անձամբ դիմել հետեւեալ հասցէին:

Ա. Պէտտեան, 37 Center St., Cor. Middlesex.

ԱՅԴ

Lynnի Brookvale Տի. ճաշարան ծախած եմ Ովոր ինձմէ առնելիք ունի թող գայ և առնէ: 15 օրէն վերջ քաղաքէն կը մեկնիմ: ՅԱԿՈՐ ԲԵՆՏԱՐԵԱՆ

ԱՅՐԱՀԱՄԵԱՆ ԵՂԱՐՔ Ծղրի և Մասիքայի Պատրաստողներ Արևելեան օղիի և Մասիքայի անդրանիկ և միակ գործարանը ունինք Մ. Նազանգաց կառավարութեան վաւերացեալ:

Միայն պատուական խաղողէ և չամիչէ կը պատրաստենք: Մի խմէք օտար և անխորթ խմելիքները մեր բնականաց մէջ, պատրաստ ենք իրենց փորձերուն համար քոյր ծախքեր և 500 տոլար ալ գրաւ վճարել:

Ուստի կրնան ստանալ օղիի և ճաշարան 111 Summer St. ի ըմպիլեաց մեծ վաճառատնէն:

Ուրիշ քաղաքաց Հայեր կրնան դիմել կամ գրել ուղղակի մեր գրաստանը: Abraham Bro's 20-22-24 Book St. Providence R. I.

ԱՅԴ

ԸՆՏՐ ՊՈՒՂՈՒՐ

Ուստի մէջ երկուսն արևելեանի վեր հաստատած ենք մեր յատուկ պուլուրի գործարանը: Սոյն գործին մէջ մեծ փորձառութիւն ունենալով, ամենալաւ ցորենէ կը պատրաստենք ընտիր պուլուր, որ իր մաքրութեամբ և ուրիշ լաւ յատկութիւններով, ստանդարտներու և ճաշարանայիններու գնահատութեան արժանացած է: Կը պատրաստենք նաև նոյնպէս ընտիր ծեծած և կորկոտ:

Ուստի ամեն ով որ կուզէ ընտիր և արտաճաւ կերակուր լինելու պուլուր և ծեծած ունենալ, թող դիմէ ուղղակի մեզ: Ապարանքներ փութով կը կատարուին. մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Հետեւ հասցէին. Ուստի, Պուլուրի Միացեալ Ընկ. 151 Ինիթրն Կէ, Ուսթըր Մասն. Տաճկական տեսակ տեսակ ապրանքներ ալ կը ծախենք:

ՄԱՐԹԻՆ ԳԻՆՏ ՉԱՅ

Վաճառանոց տնական ամեն կարգի կահ կարասեաց: Հայերը սակէ պատշաճագոյն տեղ չեն կրնար գտնել գնելու, մահճակալ, մեթրէն, սեղան, ջեռոց, կարպետ և որ ի կարգին:

Հասցէն է՝ MARTIN KEENOW 79 Green St. ; Albany N. Y.

Գ Ե Ր Զ Ա Կ

ՅԱԿՈՐ ՈՒՂՈՒՆԵԱՆ 159 Իսթ, 27րդ փողոց

Թէ պատուական և թէ աժան հանդերձ կը փնտռէք, անոնք չէ՛. — մինք սուղ կը շինենք — բայց չէ՛. մեր գործին որքա՛ն աժան ըլլալը ասան մը գործած ունեցն ետք միայն կրնաք հասկնալ. անոնք որ իրենց դրամը անարժէք ապրանքի տուած ըլլալու վրէժով չեն ուղեր ունենալ և նոյն ասան լաւ ճաշակ մը ունին, անգամ մը մեզի հանդիպելուն համար ուրախ պիտի ըլլան: Մենք զուտ անգլիական ապրանք միայն կը գործածենք:

Ուրիշ տեղերու վրայ հարելին քառասուն աժան պատրաստի հոնդերձ ալ կը ծախենք. նաև կը նորոգենք, կը մաքրենք, կը ներկենք և կարողուկենք:

Գիտնալու համար թէ, մենք մեր Հայրենակիցներէն, ուրիշ տեղերէ շատ քաջալի կերպով վար գին կատենք, անգամ մը մեզի այցելելը պիտի բուէ:

ԿԸ ԽԵՐԻՈՒԻ

Եզրպտոսէն Գրիգոր ձիբճեանի և Եղիա Փէհլիվանեանի (Ուրարկերիք) հասցէները հարողել Խմբագրութեան կամ թօրջ Մ. Հայրապետեանի: P. O. Box 474 Troy N. Y.

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

Քարտիկի Յակոբ Կանճոսեան, որուն ուր ըլլալը շարս տարիներէ իվր յայտնի չէ, և երբայր անցեալ ամսուն Հայրենիքէն եկած ըլլալով՝ կը խնդրուի անոր հասցէն հարողել: Asadoor Ganjoian 63 Honover St. Worcester Mass.